

Utvidgning av Matala Kuusivaara naturreservat i Kiruna kommun

- Samt upphävande av tidigare beslut

Beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808), MB, beslutar länsstyrelsen att det område som utmärkts på bifogad karta, Bilaga 1, ska utgöra Matala Kuusivaara naturreservat. Den slutliga inmätningen av området kan innebära mindre justeringar av reservatets avgränsning och areal.

För att uppnå och tillgodose syftet med reservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Länsstyrelsen upphäver med stöd av 7 kap 7 § första stycket MB sitt beslut om bildande av naturreservatet Matala Kuusivaara i Kiruna kommun från den 24 juni 2020, dnr 511-2182-2016 när detta beslut vunnit laga kraft.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (Bilaga 6).

Syfte

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö med dess opåverkade karaktär och biologiska mångfald. Områdets höga naturskogsvärden och karaktär av orörd vildmark ska bevaras. Skogar, våtmarker, sjöar, vattendrag och andra ingående ekosystem ska ges förutsättningar att utvecklas naturligt. Syftet är även att motverka fragmentering av området och att de delar av reservatet som idag har lägre naturvärden ska utvecklas i riktning mot ett naturligt tillstånd. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte också att ge möjlighet till naturupplevelser och friluftsliv i ostörd natur.

Syftet ska nås genom att:

- Inget skogsbruk bedrivs i området.
- Exploateringar och annan verksamhet som kan skada naturmiljön i området förhindras.
- Områdets skogliga värdekärnor lämnas för fri utveckling.

- Utvecklingsmarker och arronderingsmarker återställs till naturskog genom fri utveckling eller naturvårdande skötsel som exempelvis naturvårdsbränning och stängsling.
- Vid behov återställa vattenmiljöernas naturliga hydrologi och struktur genom att till exempel lägga igen diken.
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet tas bort, i de fall det är möjligt.
- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder ska dock släckas vid behov.
- Fällning av träd undviks vid alla typer av åtgärder, förutom vid avveckling av främmande trädslag.
- Alla åtgärder i reservatet planeras så att körskador och annan påverkan på markskiktet undviks.
- Besökare informeras om reservatets naturvärden.
- Anordningar för friluftslivet anläggs på ett sätt som minimerar störning eller skada på växt- eller djurlivet.

Skälen för länsstyrelsens beslut

Skälen för bildandet av reservatet samt dess prioriterade bevarandevärden är en naturskog som är delvis urskogsartad, samt områdets stora biologiska mångfald.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden förstörs.

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Matala Kuusivaara naturreservat
Kommun:	Kiruna
Lägesbeskrivning:	18 km S om Vittangi
Area:	ca 1435 ha
Fastigheter:	Kiruna Parakka 2:1, privat
	Kiruna Parakka 7:1, privat
	Kiruna Parakka 14:5, privat
	Kiruna Parakka 15:2, privat
	Kiruna Parakka 15:3, privat
	Kiruna Parakka 17:2, privat

	Kiruna Parakka 18:2 privat
	Kiruna Parakka 18:3 privat
	Kiruna Parakka 20:3, privat
	Kiruna Parakka 22:2, privat
	Kiruna Parakka 25:1, privat
	Kiruna Parakka 26:1, privat
	Kiruna Parakka 28:1, privat
	Kiruna Parakka 36:2, privat
Samfälligheter:	Kiruna Parakka ga:1
	Kiruna Parakka ga:2
Natura 2000:	SE0820430 Torne och Kalix älvsystem
Sameby:	Laevas sameby
Förvaltare:	Länsstyrelsen

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § MB om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller enligt lag är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar. Skada eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar.
2. På annat sätt än vad som anges under punkt 1 skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att borra, spränga, anordna upplag, gräva, dikesrensa, schakta eller dumpa.
3. Uppföra eller utöka byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk, med undantag för älg torn enligt A 12.
4. Anlägga väg eller led.
5. Anlägga ledning i luft, mark eller vatten.
6. Bedriva vattenverksamhet, t ex genom vattenreglering, muddring, avledande av vatten eller anläggande av vandringshinder.
7. Plantera in växt-, djur-, eller svampart.

8. Släppa ut eller sprida avloppsvatten, gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringssämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
9. Framföra motordrivna fordon utanför väg. Vägarnas sträckning framgår av Bilaga 1.
10. Sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller andra markeringar i naturen.

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

11. Förändra byggnad eller anläggning.
12. Uppföra älgstolpar.

Undantag från reservatsföreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § MB i detta beslut.
2. Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för underhåll av väg, exempelvis hyvling, grusning, dammbindning, slyröjning, snöröjning, halkbekämpning eller andra åtgärder för att bibehålla vägens nuvarande standard och funktion. Föreskrifterna hindrar inte heller kapning och flytt av träd som fallit eller lutar in i väg- eller siktröjningsområdet. Redan fallna träd får kapas vid gränsen för siktröjningsområdet medan lutande träd även får kapas vid rot. Kapade delar ska läggas i naturreservatet i anslutning till siktröjningsområdet. För samtliga åtgärder gäller att risken för skada på mark, vegetation, bottnar och vatten ska minimeras. Innan större underhållsåtgärder ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd. Sådana åtgärder kan vara byte av vägtrummor, rensning av vägdiken eller rensning efter omfattande stormfällning. Vägarnas sträckning framgår av Bilaga 1.
3. Ovanstående föreskrifter ska inte heller utgöra hinder för underhåll av byggnader, stigar, leder eller andra anläggningar. Innan större underhållsåtgärder, exempelvis trädsäkring, ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd.
4. Inom reservatet finns privata fritidshus med tillhörande områden som hävdas som tomt (Bilaga 3). Inom dessa områden är det utan hinder av föreskrifterna tillåtet att genomföra röjning av slyskog. Inom dessa områden är det även tillåtet ta reda på fallna träd samt träd som riskerar att falla.

Inom områdena ska föreskrifterna inte heller utgöra hinder för mindre markanläggningar som t ex spänger och eldstäder.

5. Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller terrängkörning i samband med bedrivande av renskötsel enligt terrängkörningsförordningen (1978:594). Före anordnandet av fasta anläggningar ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd.
6. Vid uttransport av fälld älg eller björn får terrängskoter, t ex fyrhjuling, användas. Särskild försiktighet ska iakttas för att undvika skador på mark, vegetation och vattenmiljöer.
7. Snöskoteråkning är tillåten i reservatet på väl snötäckt mark. Skador på vattenmiljöer, mark och vegetation får ej uppstå.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § MB om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas att tåla att följande åtgärder kan komma att genomföras för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Utmärkning av reservatet.
2. Uppsättning och underhåll av informationsskylt som placeras på lämplig plats intill väg.
3. Uppsättning och underhåll av tillfällig informationsskylt i samband med skötselåtgärd.
4. Naturvårdsbränning samt efterföljande stängsling i utvecklingsmarker och arronderingsmarker.
5. Borttagande av främmande arter, exempelvis contortatall.
6. Utförande av återställningsåtgärder rörande vattenkvalitet, hydrologi och bottenmiljöer som exempelvis igenläggning av diken.
7. Genomförande av undersökningar av flora och fauna samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål.
8. Tillgängliggörande av reservatet för besökare genom underhåll av väg, anläggande och underhåll av leder, eldstäder och vindskydd.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § MB. Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar.
2. Samla in vedsvampar, mossor eller lavar.
3. Skada vegetationen i övrigt genom att t ex gräva upp växter.

4. Fånga, skada eller döda ryggradsdjur. Ta ägg eller störa djurlivet genom att exempelvis klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt.
5. Samla in ryggradslösa djur.
6. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, rista, gräva eller måla.
7. Skräpa ner.
8. Framföra motordrivna fordon utanför väg. Vägarnas sträckning framgår av Bilaga 1.

Undantag från reservatsföreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § MB i detta beslut.
2. Utan hinder av ovanstående föreskrifter får renskötsel utövas i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller terrängkörning i samband med bedrivande av renskötsel enligt terrängkörningsförordningen (1978:594). Före anordnandet av fasta anläggningar ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd.
3. Snöskoteråkning är tillåten i reservatet på väl snötäckt mark. Skador på vattenmiljöer, mark eller vegetation får ej uppstå.
4. I reservatet är det utan hinder av föreskriften C4 tillåtet att jaga och fiska i enlighet med gällande lagstiftning.
5. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.

Upplysningar

Detta beslut ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningar.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ MB gäller bl.a. att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. MB kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ MB vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i skogsvårdslagen eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön, t.ex.

- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden (t.ex. Natura 2000) krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen inventerade området kring Matala Kuusivaara åren 2015 till 2016, och konstaterade då att området hyser höga naturvärden som gör det mycket skyddsvärt. Reservatsbildning och förhandling om ersättning med sex berörda fastigheter inleddes under 2016. Under 2017 fortsatte Länsstyrelsen inventeringen i Parakka. Det ledde fram till ett nytt, utökat förslag till avgränsning av det planerade naturreservatet som berörde ännu fler fastigheter. Fram till slutet av år 2019 hade överenskommelser om intrångsersättning slutits med ägarna av fem av dessa fastigheter. För att säkerställa skyddet av området beslutade länsstyrelsen att i ett första steg bilda naturreservat på de fastigheter där intrångsavtal slutits (Bilaga 4).

Länsstyrelsen har därefter arbetat vidare med att lösa markfrågorna för utökningen av naturreservatet och under 2022 tecknades de sista överenskommelserna om intrångsersättning med berörda fastigheter, med undantag för ett mindre skifte som är en samfällighet. Där har markåtkomsten ännu inte kunnat lösas på grund av svårighet att få kännedom om alla ägare. Matala Kuusivaara naturreservat nu utökas till att omfatta nästan hela det skyddsvärda området.

I östra delen av reservatet ingår ett biotopskyddsområde som Skogsstyrelsen har bildat år 2003 (Biotopskydd 2003:833). Utökningen av Matala Kuusivaara naturreservat innebär att biotopskyddsområdet får ett mer omfattande och långsiktigt skydd. För att underlätta den framtida förvaltningen och för att minska otydligheten gentemot besökare i reservatet är det enligt länsstyrelsens bedömning lämpligt att biotopskyddsområdet upphävs. När beslutet om utökningen av Matala Kuusivaara naturreservat vunnit laga kraft kommer en begäran om upphävande av biotopskyddet skickas till Skogsstyrelsen som prövar frågan.

Ärendet har remitterats till Skogsstyrelsen, Försvarmakten, Sveriges geologiska undersökningar (SGU) och Sametinget.

Skogsstyrelsen har inkommit med yttrande och därvid framfört följande. Skogsstyrelsen ser positivt på bildandet av naturreservatet och anser också att det, som underlagen beskriver, är lämpligt att upphäva beslutet om biotopskydd när beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft.

Försvarsmakten har anfört att de inte har några synpunkter.

SGU har avstått från att yttra sig.

Sametinget har inkommit med ett yttrande och därvid framfört sammanfattningsvis följande. Det är av vikt att renskötsel och andra samiska näringar fortsatt kan bedrivas inom naturreservatet, och att berörda samebyar får inflytande i bildandet av naturreservatet. Renbetet inte får påverkas negativt och framkomligheten för renarna och rensköterna inte får hindras. Det är positivt att samråd ska genomföras med samebyn inför skötselåtgärder som kan medföra påverkan på förutsättningarna för renskötseln. Bildande av naturreservat kan anses ha en positiv påverkan på renskötseln och i förlängningen det samiska folkets möjlighet att utöva sin kultur och samfundsliv när skyddad natur gagnar renbetesmarker.

Alla sakägare har förelagts att yttra sig genom kungörelsedelgivning i Post- och Inrikes Tidningar samt i Norrländska Socialdemokraten och Norrbottens-Kuriren. Laevas sameby, Koivujärvivägens samfällighetsförening och berörda fastighetsägare har fått förslaget skickat till sig direkt i enlighet med 49 § tredje stycket delgivningslagen (2010:1932). Samtliga sakägare anses ha tagit del av förslaget till beslut genom delgivning den 30 januari 2024. Ingen sakägare har inkommit med något yttrande.

Samråd med Kiruna kommun har föregått beslutet. Kommunen har därvid framfört sammanfattningsvis följande. Det är viktigt av att nuvarande användning av området kan fortgå och vara tillgängligt för besökare så att bildandet av naturreservatet inte påverkar friluftslivet negativt. Reservatet är beläget inom ett större område som översiktsplanen anger är avsett för friluftsliv, rennäring och pågående reservatsbildning. Kommunen bedömer att åtgärden att bilda naturreservatet är i enlighet med översiktsplanen.

Samråd har genomförts med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten och myndigheterna tillstyrker förslaget.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Motivering av beslut

Området utgör en från naturvårdssynpunkt mycket värdefull naturskog som hyser en stor mångfald av växter och djur knutna till naturskogsmiljöer. Skogarna består av en mosaik av brandsuccessioner i olika stadier samt gamla urskogsartade granskogar och påverkansgraden är generellt sett mycket låg. Reservatet inkluderar delar av det nationellt värdefulla vattnet tillika Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. De limniska naturvärdena har inte inventerats inom ramen för reservatsbildningen och detaljerad kunskap saknas därför om vilka limniska värden som finns i området.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden samt dess opåverkade och ostörda karaktär förstörs. De höga naturvärden som finns i

området kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Detta beslut omfattar hela det ursprungliga naturreservatet Matala Kuusivaara (Bilaga 4). Utvidgningen tillför ytterligare naturvärden i form av gammal skog samt värdefulla våtmarker och vattendrag, vilket ökar förutsättningarna för att uppnå syftet med reservatet. Länsstyrelsen anser därför att kraven på synnerliga skäl för upphävande enligt 7 kap 7 § första stycket MB är uppfyllda. Enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket MB får ett upphävande endast meddelas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område. Länsstyrelsen bedömer att det nya naturreservatet stärker skyddet av områdets naturvärden och ökar dess geografiska omfattning. Intrånget i naturvärdet bedöms därför vara skäligt kompenserat.

Sedan år 2020, då ett första reservatsbeslut fattades för delar av det skyddsvärda området, har länsstyrelsen gjort en del generella justeringar och förtydliganden av föreskrifterna för naturreservat. Förändringarna är anpassningar till rådande lagstiftning och till länsstyrelsens riktlinjer för hur reservatsbeslut bör utformas. Ändringarna har gjorts för att stärka skyddet av områdets naturvärden, men även för att underlätta prövning och tillsyn i reservatet.

Överensstämmelse med strategier för skydd samt förenlighet med miljömål

Beslutet följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt Sveriges miljökvalitetsmål. Beslutet ger därmed ett värdefullt bidrag till uppfyllandet av flera miljökvalitetsmål, bland annat *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Beslutets förenlighet med planer

I Kiruna kommuns översiktsplan anges att området har höga naturvärden och är föremål för reservatsbildning. Endast bebyggelse för rennäringen och det rörliga friluftslivet tillåts inom dessa områden enligt översiktsplanen. Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan.

Området omfattas inte av detaljplaner eller andra planer.

Beslutets förenlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap MB

En liten del i reservatets sydvästra kant berör ett område som är av riksintresse för både naturvärden och friluftslivet, Kalixälven respektive Kalix-Kaitum älvdal och ska enligt 3 kap. 6 § 2 st. MB skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som bidrar till stärka skyddet för dessa riksintressen.

Reservatet berör ett område som är av betydelse för totalförsvaret – ett lågflygningsområde med påverkansområde. Sådana områden ska enligt 3 kap. 9 § 1 st. MB så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Reservatets syfte är, förutom bevarande av biologisk mångfald

och naturmiljöer, att tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Syftet är däremot inte ostördhet. Uppförande av höga objekt är inte aktuellt inom reservatet. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar totalförsvarets intressen.

Reservatet berör sjöar och vattendrag som är av riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB då de ingår i Natura 2000-området SE0820430 Torne och Kalix älvsystem. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som bidrar till stärka skyddet för detta riksintresse.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB.

Intresseprövning

I enlighet med 7 kap 25 § MB ska det finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och de inskränkningar som beslutet innebär för den enskildes markanvändning. Därför ska det alltid göras en intresseprövning mellan allmänna och enskilda intressen. Länsstyrelsen bedömer att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som har gjorts är nödvändiga för att bevara de höga naturvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte. Berörda markägare har ersatts för det intrång i pågående markanvändning som reservatsbeslutet innebär.

Konsekvensutredning

Enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en Myndighet innan beslut om föreskrifter så tidigt som möjligt utreda ordningsföreskrifternas kostnadsmässiga och övriga konsekvenser. Enligt samma förordning får myndigheten göra ett undantag från regeln om den bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning. Länsstyrelsen bedömer att ordningsföreskrifterna behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet. Föreskrifternas konsekvenser för allmänheten eller i övrigt bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning inte behöver upprättas.

Beskrivning av området

Area: ca 1435 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 979 ha, varav produktiv skog ca 549 ha

Våtmark ca 271 ha

Sjöar och vattendrag ca 51 ha

Övrig mark ca 134 ha

Matala Kuusivaara naturreservat är ett stort skogsområde som domineras av mycket gamla barrskogsmiljöer och brandsuccessioner i olika faser. Naturreservatet är beläget ovan högsta kustlinjen i kuperad terräng norr om byn Parakka i Kiruna kommun och är det västligaste av tre naturreservat nära Parakka. Reservatet utgörs huvudsakligen av

bergen Matala Kuusivaara i norr, och Kivivaara samt Halmheenperänvaara i söder. I reservatet finns flera sjöar, bland annat Penikkajärvi i norr, och mindre vattendrag som ingår i Torne och Kalix älvsystem. Det är ett av Västeuropas största oreglerade vattensystem och är ett mycket värdefullt exempel på ett stort naturligt vattensystem. I reservatets nordvästra hörn ingår en del av det stora, variationsrika och relativt opåverkade våtmarkskomplexet Honkavuoma som har bedömts hysa mycket höga naturvärden. Centralt i reservatet ligger våtmarken Kivivaaranjänkkä som har bedömts hysa vissa naturvärden.

Hela området präglas av den omfattande skogsbrand som verkar ha dragit över tusentals hektar i trakten av byn Parakka omkring år 1870. Skogarna i reservatet utgörs av en mosaik av olika skogstyper och successioner som är ett resultat av variationer i brandens intensitet. Här finns alltifrån urskogsartade lövbrännor och produktiva brandpräglade barrblandskogar till gammal granskog i sent successionsstadium. Området har mycket höga naturvärden, och skogen är generellt sett mycket lite påverkad av avverkningsåtgärder.

I Matala Kuusivaaras nordsluttning där branden varit lågintensiv finns urskogsartade mycket gamla granskogar. Här finns rikligt med gamla granar som har öppna brandljud i stambaserna. Det finns också stora mängder grova, rötade lågor i olika nedbrytningsstadier. Det finns på sina håll rikligt med gamla sälgar.

I bergets utströmningsområden, drag och andra områden med rörligt markvatten är fältskiktet ofta örtrikt, med arter som skogsnäva och tolta. I dessa miljöer är skogen produktiv. Även här har branden ofta varit mindre intensiv och efterlämnat stora mängder av grova gammelgranar med brandljud.

I vissa delar av reservatet har branden varit mer intensiv. Det har resulterat i björkdominerade lövbrännor med stort inslag av sälg och asp, och viss förekomst av grova tallöverståndare. I dessa miljöer saknas ofta spår av skogsbruk helt.

Produktiviteten minskar drastiskt högre upp i bergssluttningarna, och skogen övergår i magra löv- och blandbrännor. Påverkansgraden är generellt mycket låg. På Kivivaara finns dock spår efter gammal plockhuggning just i övergången mellan barr- och björkskog. Längre upp i sluttningen av Kivivaara övergår skogen i en gammal, lågproduktiv höjdlägesgranskog med låg påverkansgrad. Toppen av berget är klädd med gles fjällbjörkskog.

I reservatets nordligaste del breder en vacker skog-myrmosaik ut sig. Natursköna myrar blandas med små sjöar och urskogsbevuxna myrholmar. På myrholmarna växer gran- och barrblandskogar med genomgående hög ålder och låg påverkansgrad. Skogen är ofta urskogsartad, även om det finns spår efter lätt plockhuggning på vissa holmar. Till skillnad från övriga delar av reservatet verkar många holmar i myrmosaiken i stort sett ha klarat sig undan branden som drog genom trakten omkring 1870. Myrmosaiken är en del av våtmarkskomplexet Honkavuoma.

Mellan myrmosaiken och berget finns en tydligt brandpräglad gammal granskog. Speciellt i anslutning till drag är fältskiktet örtrikt och delar av området utgörs av frodig sumpskog. Skogen är mycket gammal och det finns rikligt med brandljudsgranar och även rikligt med grova rötade granlångor.

I stora delar av reservatet förekommer rikligt med hackspår av tretåig hackspett och man möter ofta Norrbottens landskapsfågel lavskrikan. Många typiska naturskogsarter förekommer över stora delar av området. Arter knutna till granlångor förekommer främst i områden där branden varit mindre intensiv och kontinuiteten av gamla granar och rötade granlångor är obruten. Bland arter som förekommer rikligt i dessa miljöer märks bland annat ullticka, rosenticka, rynkskinn, lappticka, ostticka och blodticka. Bland andra intressanta fynd märks till exempel kilporing (*Skeletocutis kuhneri*) och *Antrodiella pallasii*. På gamla granar hittar man ofta arter som gammelgransskål, garnlav samt knottrig och mörk blåslav.

Matala Kuusivaaras hänglavsrika skogar är viktiga renbetesmarker. Hela reservatet används som förvinterland, vinterland och vårvinterland för renskötseln.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt Bilaga 5. Tid för överklagande räknas från den dag beslutet kungörs i ortstidning.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Beslutande

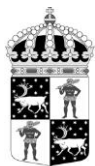
I detta ärende har beslut tagits av landshövding Lotta Finstorp efter föredragning av naturskyddshandläggare Åsa Hedlund. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog även chefen för naturskyddsenheten Per-Anders Jonsson samt jurist Linda Kero.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor:

1. Karta över reservatet
2. Översiktskarta
3. Kartor över byggnader som omfattas av undantag A 4 i reservatsföreskrifterna
4. Karta över äldre avgränsning av reservatet
5. Hur man överklagar



Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

Datum

2024-04-22

Diarienummer

5109-2021

NVR ID

2051558

13 (13)

6. Skötselplan



Länsstyrelsen
Norrbotten

Diariennr 511-5109-2021

NVR ID 2051558

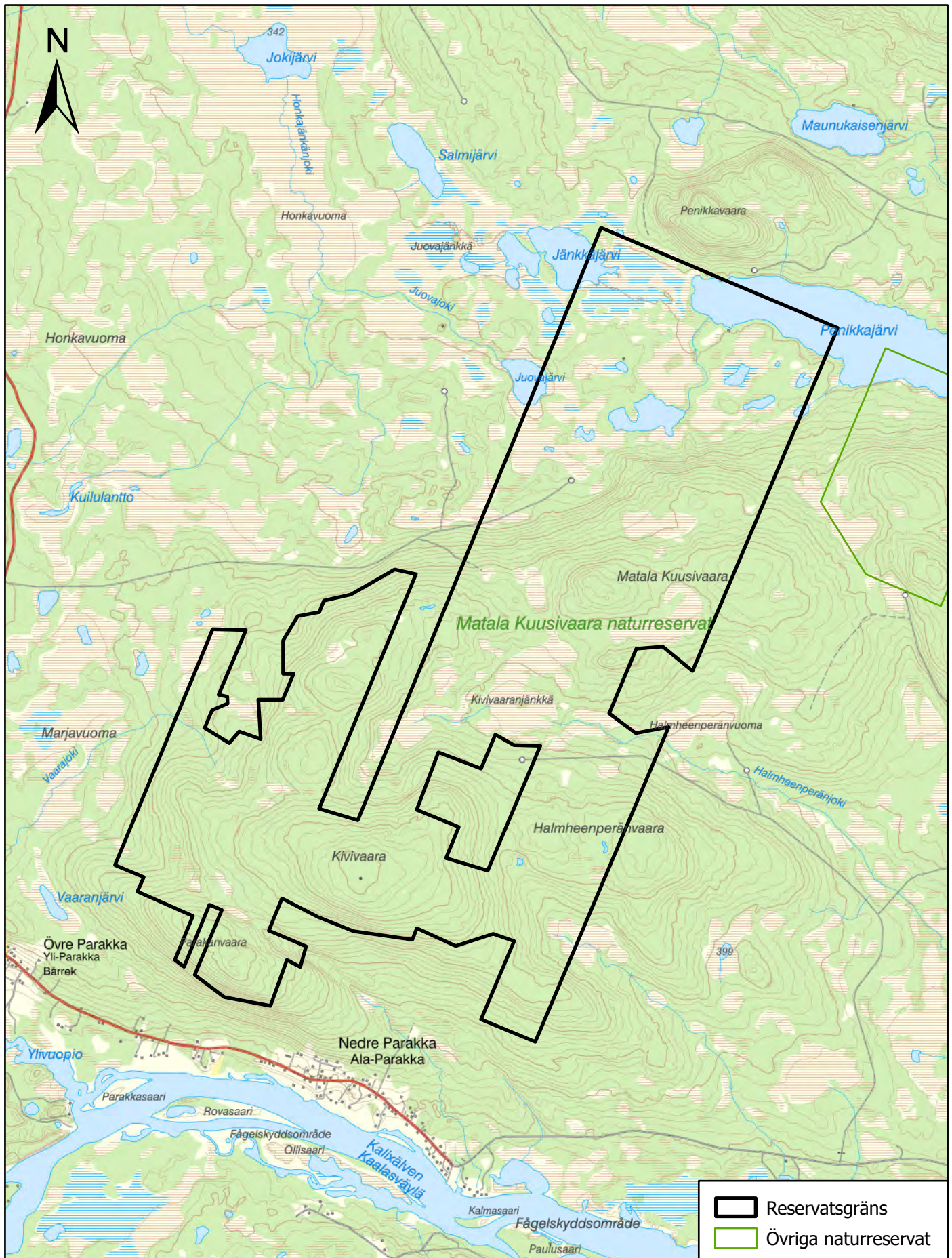
Bilaga 1

Matala Kuusivaara naturreservat

Areal: ca 1429 ha

Skala: 1:40 000

0 0,5 1 2 km



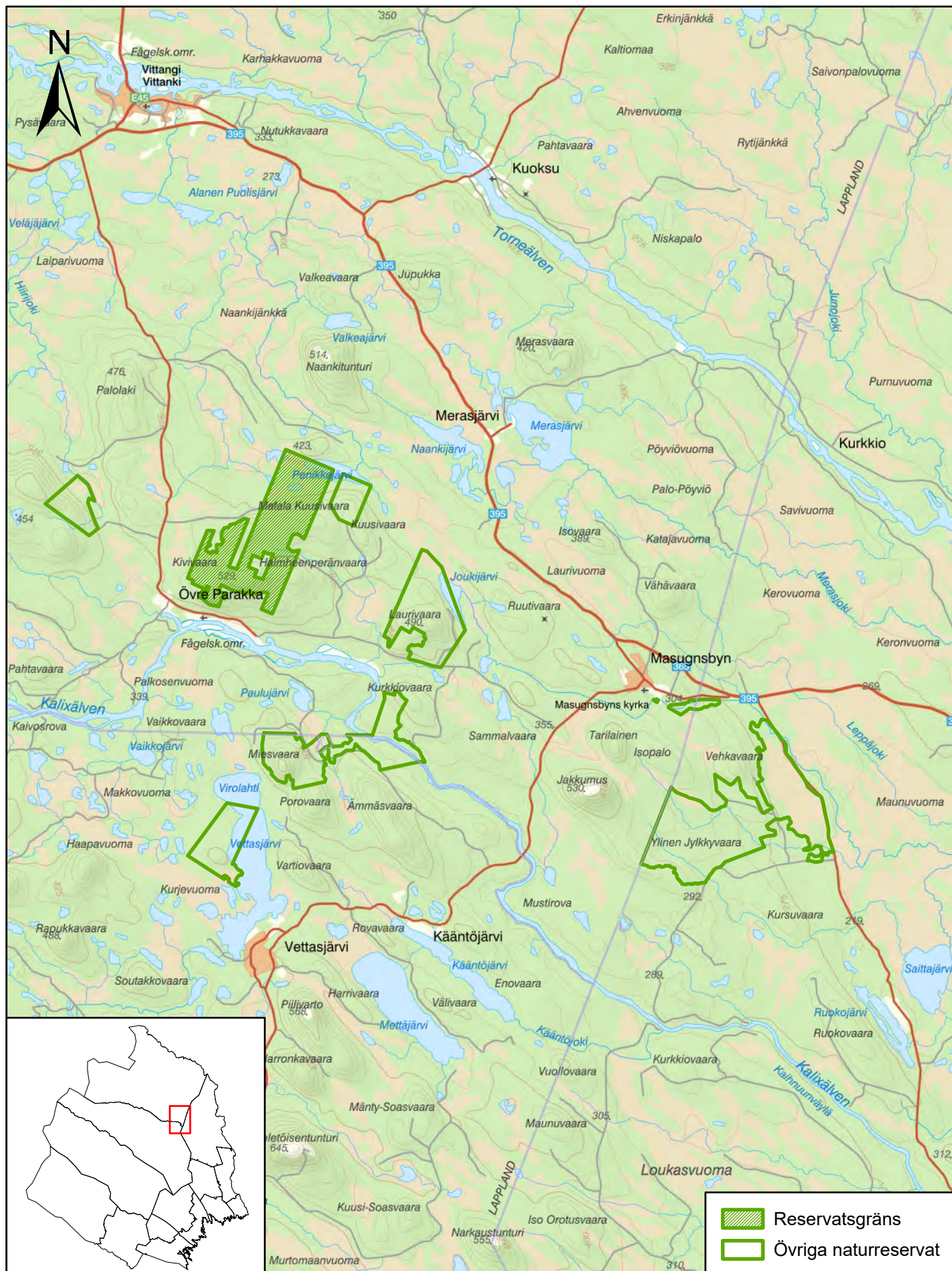
**Matala Kuusivaara naturreservat**

Kiruna kommun

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:200 000

0 4 8 16 km





Länsstyrelsen
Norrbotten

Diariennr 511-5109-2021

NVR ID 2051558

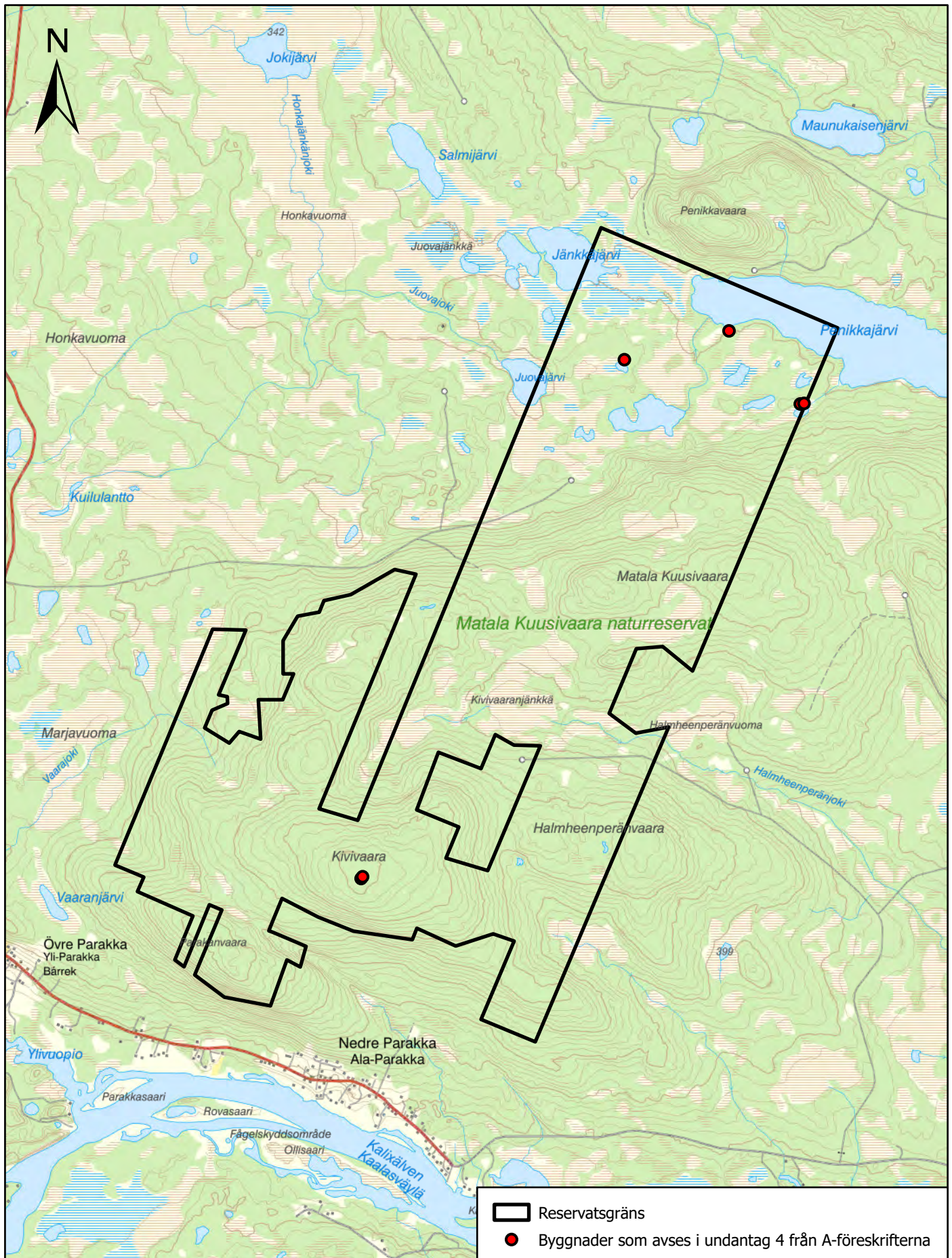
Bilaga 3A

Matala Kuusivaara naturreservat

Byggnader som avses i undantag 4 från A-föreskrifterna

Skala: 1:40 000

0 0,5 1 2 km





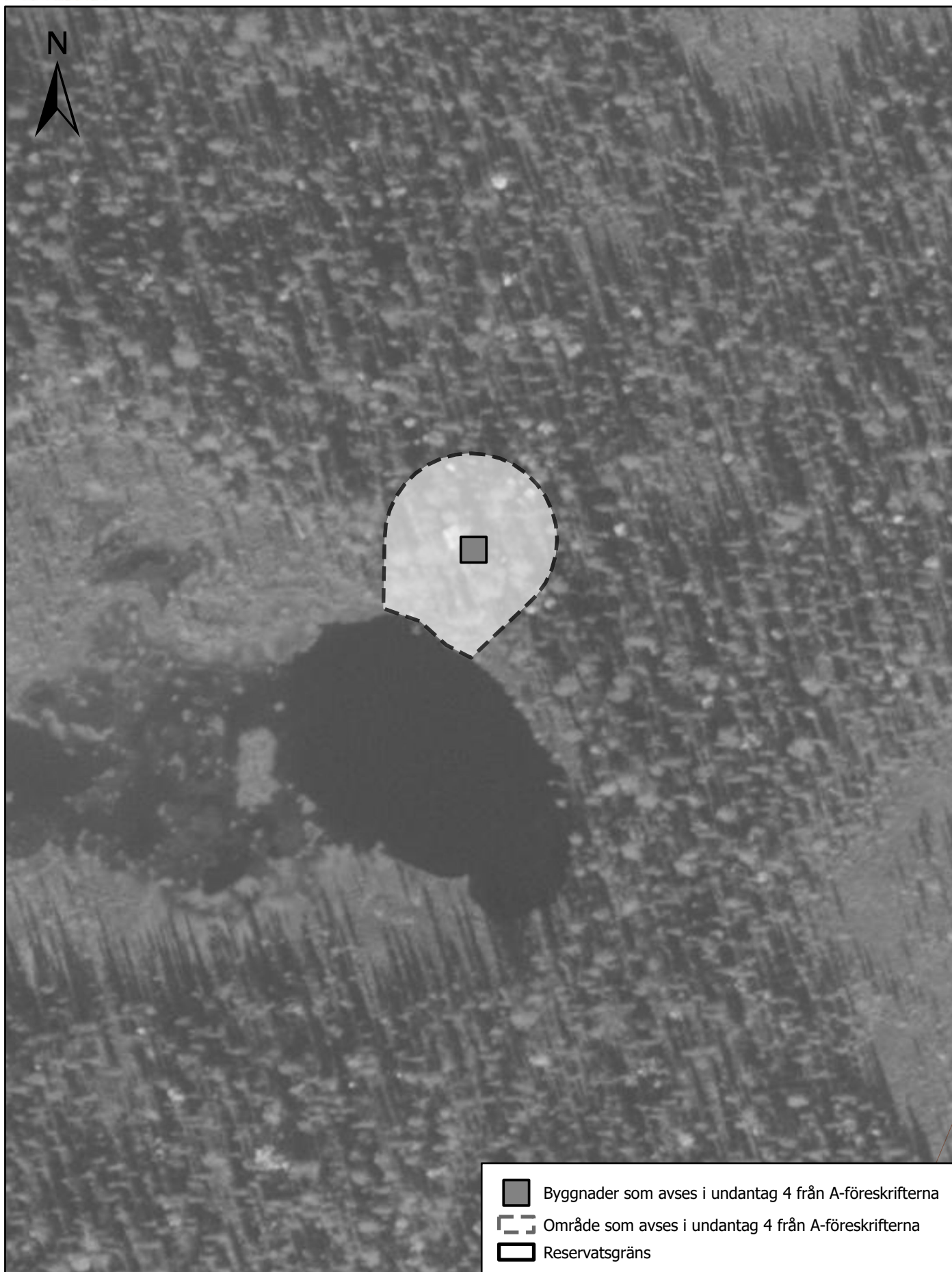
Länsstyrelsen
Norrbotten

Matala Kuusivaara naturreservat

Byggnader och områden som avses i undantag 4 från A-föreskrifterna

Skala: 1:1 500

0 50 100 Meter



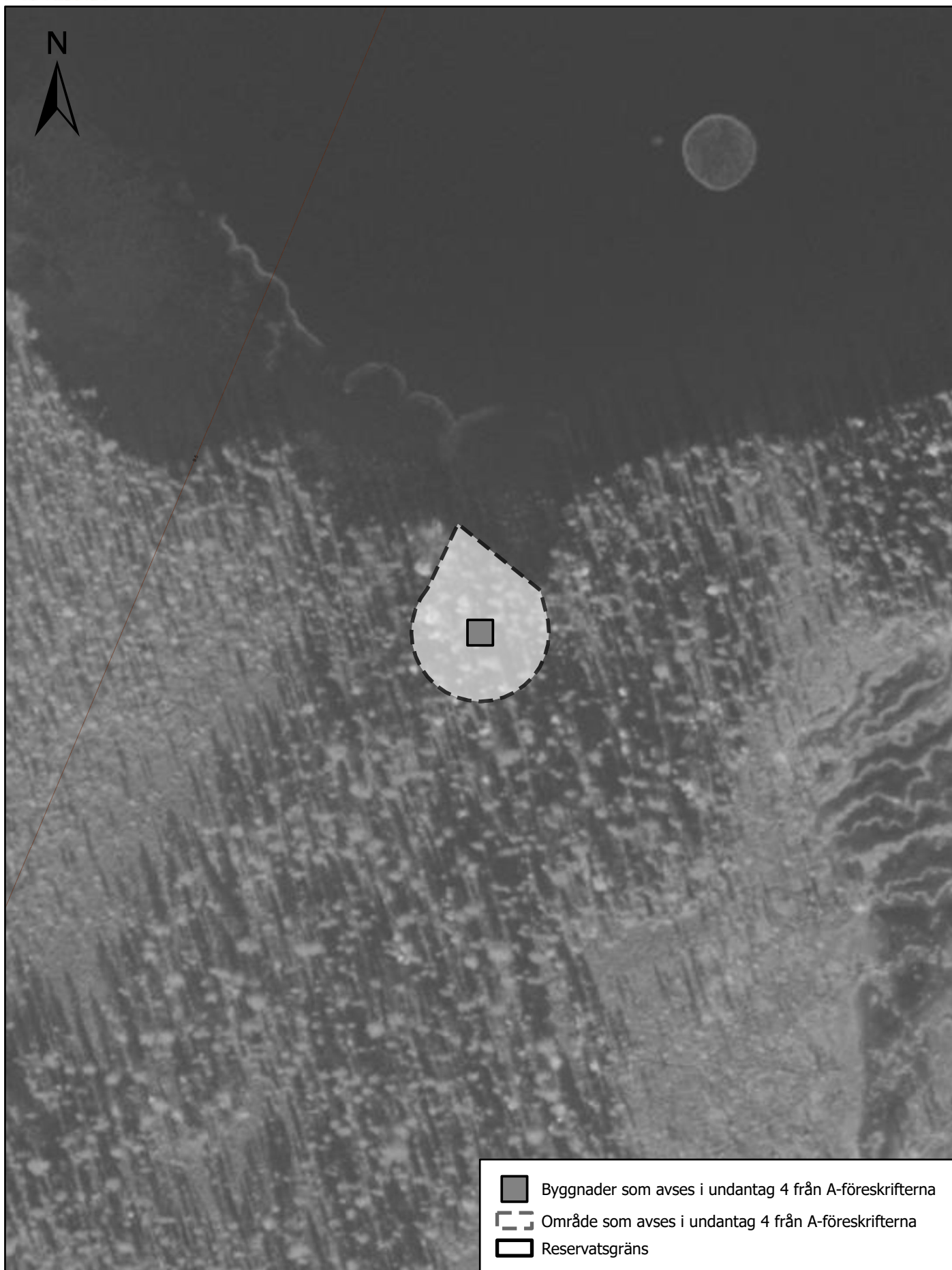
-  Byggnader som avses i undantag 4 från A-föreskrifterna
-  Område som avses i undantag 4 från A-föreskrifterna
-  Reservatsgräns

Matala Kuusivaara naturreservat

Byggnader och områden som avses i undantag 4 från A-föreskrifterna

Skala: 1:1 500

0 50 100 Meter





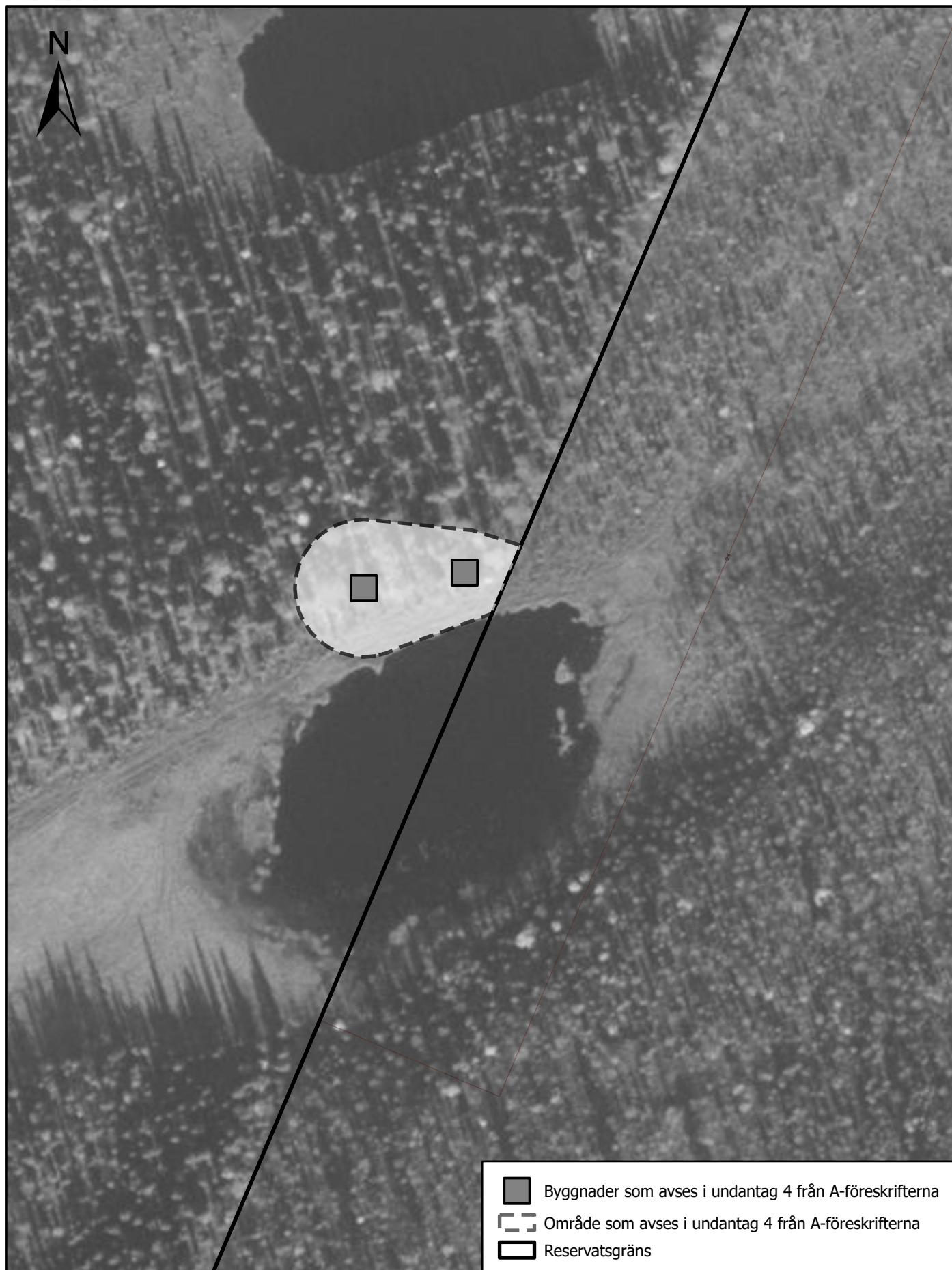
Länsstyrelsen
Norrbotten

Matala Kuusivaara naturreservat

Byggnader och områden som avses i undantag 4 från A-föreskrifterna

Skala: 1:1 500

0 50 100 Meter

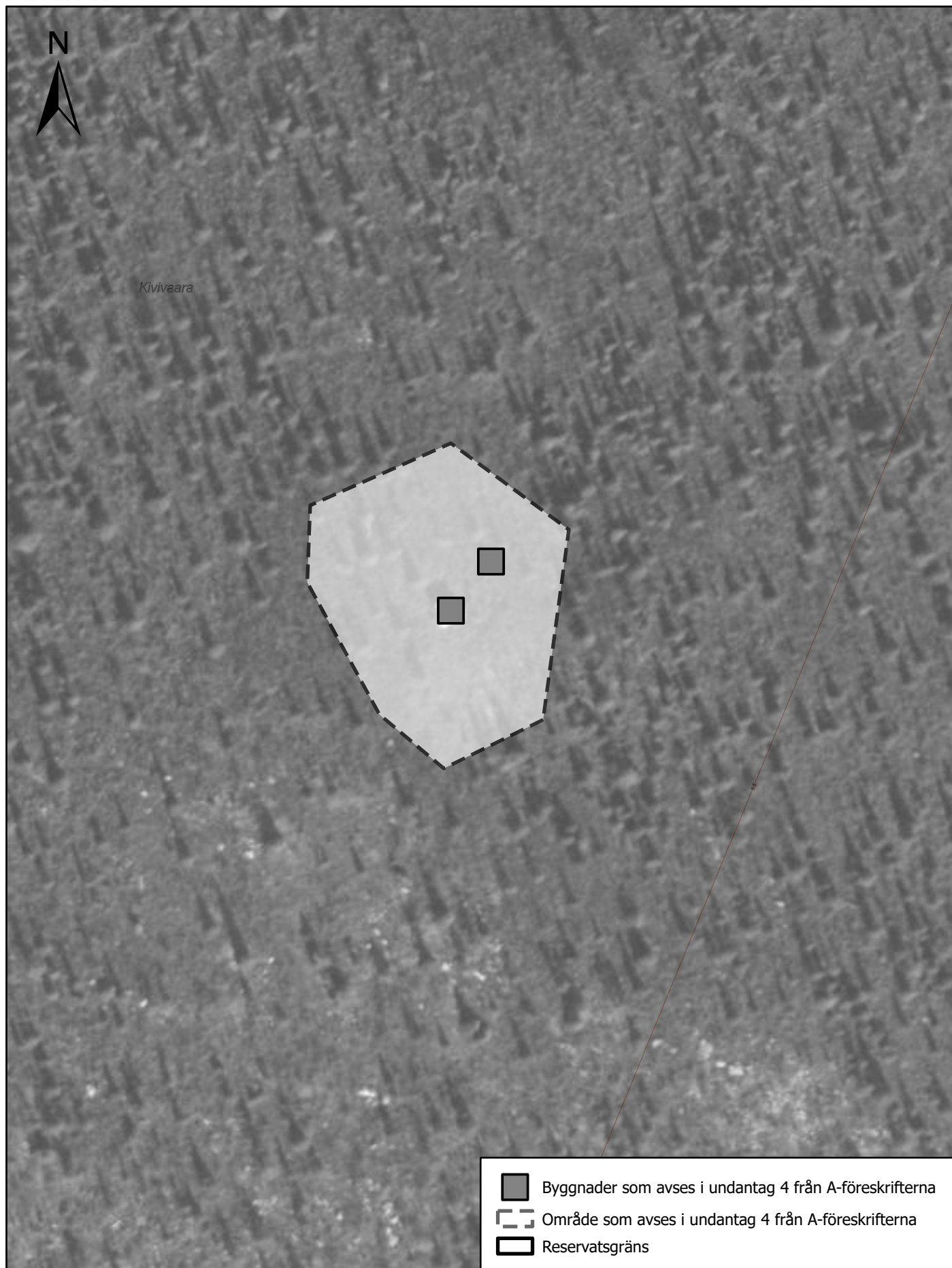


Matala Kuusivaara naturreservat

Byggnader och områden som avses i undantag 4 från A-föreskrifterna

Skala: 1:1 500

0 50 100 Meter

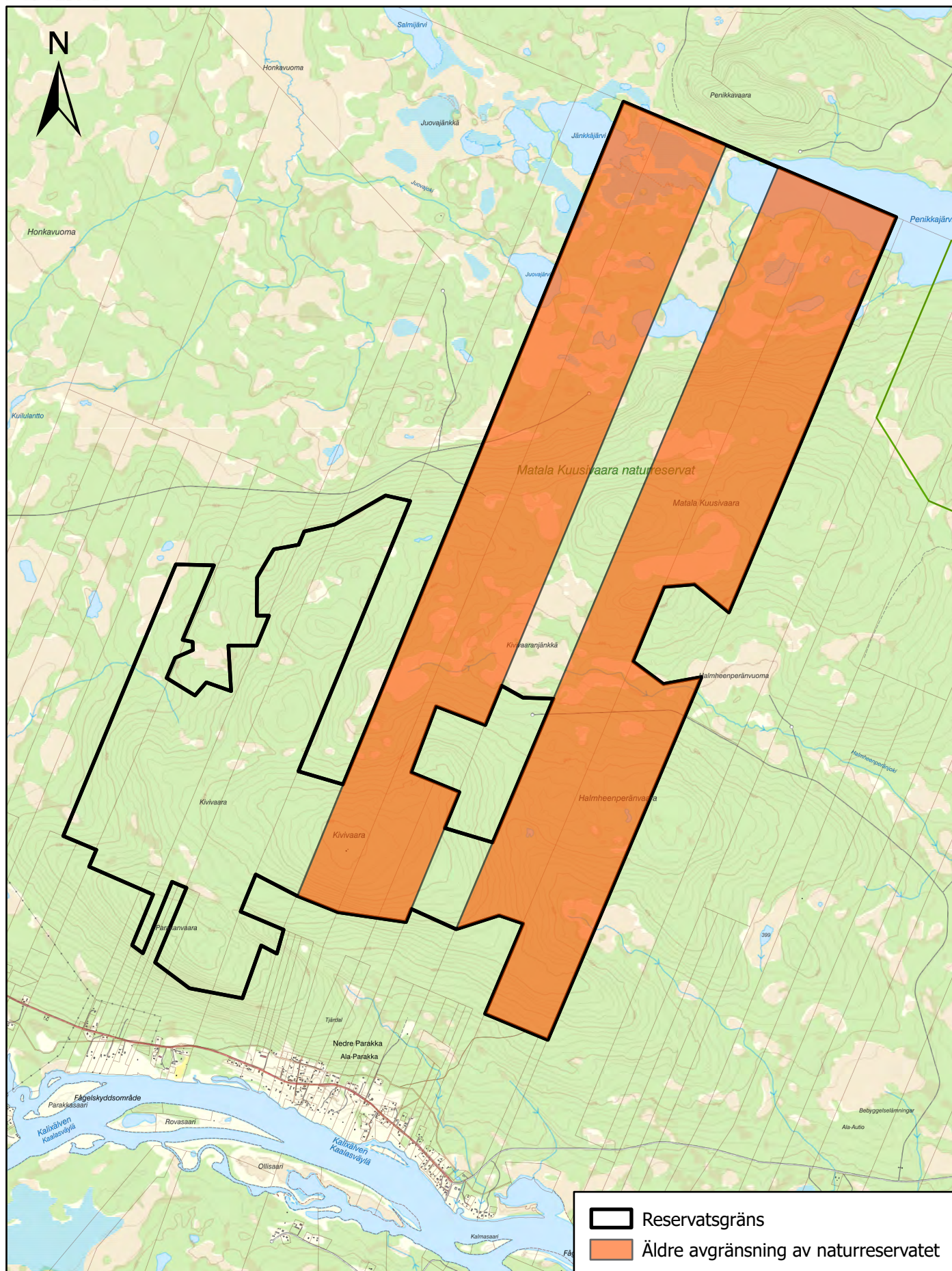
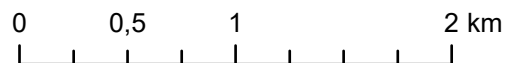


**Matala Kuusivaara naturreservat**

Äldre avgränsning av naturreservatet

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:35 000



Ni kan överklaga beslutet hos regeringen

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Norrbotten antingen via e-post; norrbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Norrbotten, 971 86 Luleå.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer ert överklagande ni bifogar ni kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, norrbotten@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-225 50 00. Ange diarienummer 5109-2021.

Skötselplan för Matala Kuusivaara naturreservat

Innehållsförteckning

1.	Allmänt.....	1
2.	Prioriterade bevarandevärden.....	1
3.	Mål och åtgärder	2
3.1.	Skötselområde A – naturmiljöer med fri utveckling.....	2
3.2.	Skötselområde B – område med eventuella erosionsproblem	3
3.3.	Spontant uppkomna bränder	3
3.4.	Främmande arter	3
3.5.	Anläggningar och information.....	4
4.	Tillfartsvägar	5
5.	Övrigt	5
5.1.	Markägare	5
5.2.	Samiska intressen.....	5
5.3.	Kulturmiljövärden.....	5
6.	Sammanfattning av skötselåtgärder	6
7.	Källor	6
8.	Bilagor.....	6

1. Allmänt

Denna skötselplan är en bilaga till länsstyrelsens beslut 511-5109-2021 om utökning av Matala Kuusivaara naturreservat och anger mål och åtgärder för skötseln av reservatet. Vid planering och utförande av skötselåtgärder ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också beaktas. Bevarandemålen styr vilken slags naturvårdande skötsel som planeras.

Reservatet berör även ett Natura 2000-område som heter Torne-Kalix älvsystem och har områdeskod SE-0820430. Det är därigenom en del av EU:s nätverk av skyddade områden. Skötselplanen ska bidra till nå och upprätthålla bevarandemålen i bevarandeplanen för Natura 2000-området Torne-Kalix älvsystem.

Beskrivning av och uppgifter om naturreservatet finns i beslutet 511-5109-2021.

2. Prioriterade bevarandevärden

Skälen för bildandet av reservatet samt dess prioriterade bevarandevärden är en naturskog som är delvis urskogsartad, samt områdets stora biologiska mångfald.

3. Mål och åtgärder

3.1. Skötselområde A – naturmiljöer med fri utveckling

Skog

Hela området präglas av den omfattande skogsbrand som verkar ha dragit över tusentals hektar i trakten av byn Parakka omkring år 1870. Skogarna i reservatet utgörs av en mosaik av olika skogstyper och successioner som är ett resultat av variationer i brandens intensitet. Här finns alltifrån urskogsartade lövbrännor och produktiva brandpräglade barrblandskogar till gammal granskog i sent successionsstadium. Området har mycket höga naturvärden, och skogen är generellt sett mycket lite påverkad av avverkningsåtgärder. Det finns gott om gamla överståndare och rikligt med död ved. Graden av påverkan från äldre tiders skogsbruk såsom dimensionsavverkning och plockhuggning varierar i området men överlag är den låg. Skogen är visserligen präglad av brand, men är idag huvudsakligen grandominerad och hänglavsrik. Länsstyrelsen gör därför bedömningen att naturvårdsnyttan av en brand skulle vara lägre än den skada som en hård brand skulle kunna innebära för ingående miljöer och arter. Värdekärnornas naturvärden bevaras bäst genom fortsatt fri utveckling. Med anledning av ovanstående tillåter inte föreskrifterna naturvårdsbränning eller annan aktiv naturvårdande skötsel av reservatets skogliga värdekärnor.

I skötselområdet finns även några skogsbestånd med lägre naturvärden, både utvecklings- och arronderingsmark. De utgörs av både ungskogar och äldre tydligt skogsbrukspåverkade bestånd. De magra markförhållandena och kalla klimatet gör att skogen är svårföryngrad. Bedömningen är därför att aktiva skötselåtgärder som naturvårdsbränning eller stängsling inte skulle ge så bra resultat. Föreskrifterna tillåter naturvårdande skötselåtgärder i utvecklings- och arronderingsmarkerna, men vid upprättandet av den här skötselplanen är bedömningen att det inte är prioriterat med aktiva skötselåtgärder. Om det framtiden visar sig finnas behov av aktiv skötsel kan nedanstående mål och åtgärder komma att anpassas i enlighet med detta.

Våtmarker, sjöar och vattendrag

Länsstyrelsen har inte genomfört någon riktad naturvärdesinventering av reservatets våtmarker, sjöar eller vattendrag, med undantag av våtmarkskomplexet Honkavuoma som har inventerats i länsstyrelsens Våtmarksinventering (VMI). En del av Honkavuoma ligger i reservatets nordvästra hörn och har bedömts hysa mycket höga naturvärden (klass 1) på grund av sin storlek, orördhet och mångformighet. Centralt i reservatet ligger våtmarken Kivivaaranjängkä som har bedömts hysa vissa naturvärden. Utöver ovanstående har Länsstyrelsen ingen kännedom om att naturreservatets våtmarker, sjöar eller vattendrag ska vara påverkade av någon form av markavvattnings, dämning eller annan yttre påverkan som kan ha en negativ effekt på naturvärdena.

I nuläget föreslås ingen aktiv skötsel av ingående våtmarker, sjöar eller vattendrag. Om senare inventeringar visar på någon yttre påverkan som skulle kunna åtgärdas genom

aktiv skötsel kan nedanstående mål och åtgärder komma att anpassas i enlighet med detta.

Bevarandemål

- Naturvärden samt naturlig hydrologi ska bevaras och växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt. Förändringar i naturtillståndet ska främst ske genom naturlig succession.
- Arealen värdekärna får inte minska; målet är att arealen värdekärna ska öka i takt med att utvecklingsmarker uppnår statusen värdekärna.

Skötselåtgärder

- Inga aktiva skötselåtgärder

3.2. Skötselområde B – område med eventuella erosionsproblem

Skötselområde B är ett hygge som inte är återbeskogad. Vid inventering 2007 noterades kraftig erosion i markberedningsdiken på hygget. Det bör utredas vilken påverkan erosionen har på intilliggande klass 1-våtmarken Honkkavuoma. Det bör också utredas om, och i så fall vilka, åtgärder behövs för att minska eller hindra erosionen. Om åtgärder behövs bör de genomföras efter prioritering gentemot skötselbehov i andra naturreservat.

Bevarandemål

- Skogen ska på lång sikt utvecklas mot ett mer naturligt tillstånd och växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt. Förändringar i naturtillståndet ska främst ske genom naturlig succession och naturliga processer.
- Områdets hydrologi ska vara fungerande och bör inte påverka våtmarken Honkkavuoma negativt.

Skötselåtgärder

- Utred vilken påverkan erosionen i skötselområde B har på intilliggande klass 1-våtmarken Honkkavuoma, och eventuellt åtgärdsbehov.
- Genomför eventuella åtgärder mot erosionen efter prioritering gentemot andra skötselbehov.

3.3. Spontant uppkomna bränder

Spontant uppkomna bränder inom området ska släckas. Vid släckningsarbete ska så skonsamma metoder som möjligt användas och naturliga begränsningslinjer så som vägar, vattendrag och rågångar nyttjas i första hand. Fysiska ingrepp som fällning av träd eller anläggande av mineralgator ska undvikas.

3.4. Främmande arter

Målsättningen är att främmande arter (t ex contortatall) som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen inte ska förekomma i reservatet.

Idag finns inga uppgifter om att contortatall eller andra främmande arter finns inom reservatet. Om contortatall eller andra främmande arter upptäcks inom naturreservatet ska detta rapporteras och åtgärdas.

Bevarandemål

- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Bekämpa främmande arter som upptäcks inom reservatet.

3.5. Anläggningar och information

Matala Kuusivaara är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Området nyttjas så vitt länsstyrelsen känner till endast i begränsad omfattning för jakt, utflykter och bärplockning. Trots att området nu ges naturreservatsstatus och områdets höga natur- och friluftslivsvärden blir mer kända för allmänheten bedömer länsstyrelsen att antalet besökare kommer att påverkas marginellt.

I området saknas markerade stigar, eldstäder och andra anordningar för rörligt friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att det inte heller behövs några. Utgångspunkten för detta är att reservatet ska nyttjas för rörligt friluftsliv utifrån sina naturgivna förutsättningar.

Reservatet saknar iordningsställd parkeringsplats, men det finns fullt tillräckligt med parkeringsmöjligheter för personbilar i befintliga breddningar av skogsbilvägarna.

Information om naturreservatet ska finnas på länsstyrelsens hemsida och i mobilapplikationen "Norrbottens naturkarta". Den platsbundna informationen ska utgöras av en skylt med information om reservatet och vilka regler som gäller. Skylten bör placeras på en gemensam informationsplats tillsammans med reservatsskyltar för Laurivaara, Kuusivaara Penikkajärvi samt Ruutivaara naturreservat. Informationsplatsen bör lokaliseras vid något av vägskalen i Ruutivaara naturreservat.

Befintliga byggnader och anläggningar är markerade i Bilaga C.

Skötselmål

- Besökaren ska göras medveten om naturreservatets naturvärden och vad man bör tänka på vid besöket.
- Vid naturvårdande skötselåtgärder ska allmänheten på ett lättillgängligt sätt kunna få information om bakgrund, orsak och mål med åtgärden.

Skötselåtgärder

- En informationsskylt sätts upp på skyltplats i Ruutivaara naturreservat.
- Vid naturvårdande skötselåtgärder sätts skyltar med information om åtgärden upp i anslutning till aktuellt skötselområde.

4. Tillfartsvägar

Naturreservatet ligger cirka 18 kilometer söder om Vittangi. Skogsbilvägar leder fram till naturreservatet från väster och öster.

Den enskilda grusvägen som går in i reservatet från väster är en gemensamhetsanläggning (Kiruna Parakka ga:1) som ägs av Penikkajärvivägens samfällighetsförening. Även den enskilda grusvägen som går in i reservatet från öster är en gemensamhetsanläggning (Kiruna Parakka ga:2) som ägs av Koivujärvivägens samfällighetsförening. Länsstyrelsen ska söka träffa överenskommelse om inträde i berörda gemensamhetsanläggningar (se röda vägsträckor i Bilaga C). En dialog är inledd med berörda samfällighetsföreningar, men vid beslutstillfället finns ännu inget avtal som reglerar länsstyrelsens och allmänhetens nyttjande av vägen.

Länsstyrelsen bör följa besöksutvecklingen i reservatet och utvärdera vilket behov som finns av vägförbindelse till naturreservatet, utöver länsstyrelsens egna behov vid tillsyn och skötselåtgärder.

Skötselmål

- Länsstyrelsen ska ha kännedom om vägens skick för att kunna anpassa information och eventuellt vidta åtgärder.

Skötselåtgärder

- Vägens status kontrolleras i samband med tillsyn av reservatet.

5. Övrigt

5.1. Markägare

Fastigheterna som ingår i reservatet är alla enskilt ägda. På flera platser i reservatet har fastighetsägarna stugor och jaktkojor för privat bruk, se Bilaga C.

Större skötselåtgärder ska alltid föregås av samråd med markägaren. Tänk på att vissa skötselåtgärder även kan påverka angränsande fastigheter.

5.2. Samiska intressen

Matala Kuusivaaras hänglavsrika skogar är viktiga renbetesmarker för Laevas sameby. Hela reservatet används som förvinterland, vinterland och vårvinterland.

Samråd med berörd sameby ska hållas vid utredning och planering av skötselåtgärder som kan påverka deras verksamhet. Det gäller till exempel naturvårdsbränning, stängsling och friluftslivsarrangemang.

5.3. Kulturmiljövården

I reservatet finns inga kända fornlämningar eller utpekade kulturmiljövården. Om sådana upptäcks är det viktigt att de bevaras och att särskild hänsyn tas till fornlämnings- och kulturmiljöer så att de inte skadas vid skötselinsatser.

Samråd ska hållas med Länsstyrelsens antikvarier vid utredning och planering av skötselåtgärder som kan påverka fornlämningar eller kulturmiljövården.

6. Sammanfattning av skötselåtgärder

Avsnitt	Vad	När
	Översyn och eventuell revidering av skötselplan	Senast 2034
3.2	Åtgärder för att hindra erosion i skötselområde 2.	Efter utredning
3.4	Borttagande av främmande arter	Vid behov
3.5	En informationsskylt tas fram och monteras upp i Ruutivaara naturreservat	Snarast efter att beslutet att utvidga Matala Kuusivaara och bilda Ruutivaara NR vunnit laga kraft
3.5	Uppsättning av skyltar med information om skötselåtgärd	I samband med skötselåtgärden
3.6	Tillfartsvägens status kontrolleras	Vid övrig tillsyn av reservatet

7. Källor

Länsstyrelsen 2015, 2016 och 2017

Data från fältinventering

Länsstyrelsen 2004

Våtmarker i Norrbotten. Rapport 6/2004

www.artportalen.se

Artportalen

8. Bilagor

A. Översiktskarta

B. Funktionsindelning skog och naturvärdesklassning våtmarker

C. Skötselområden och anläggningar

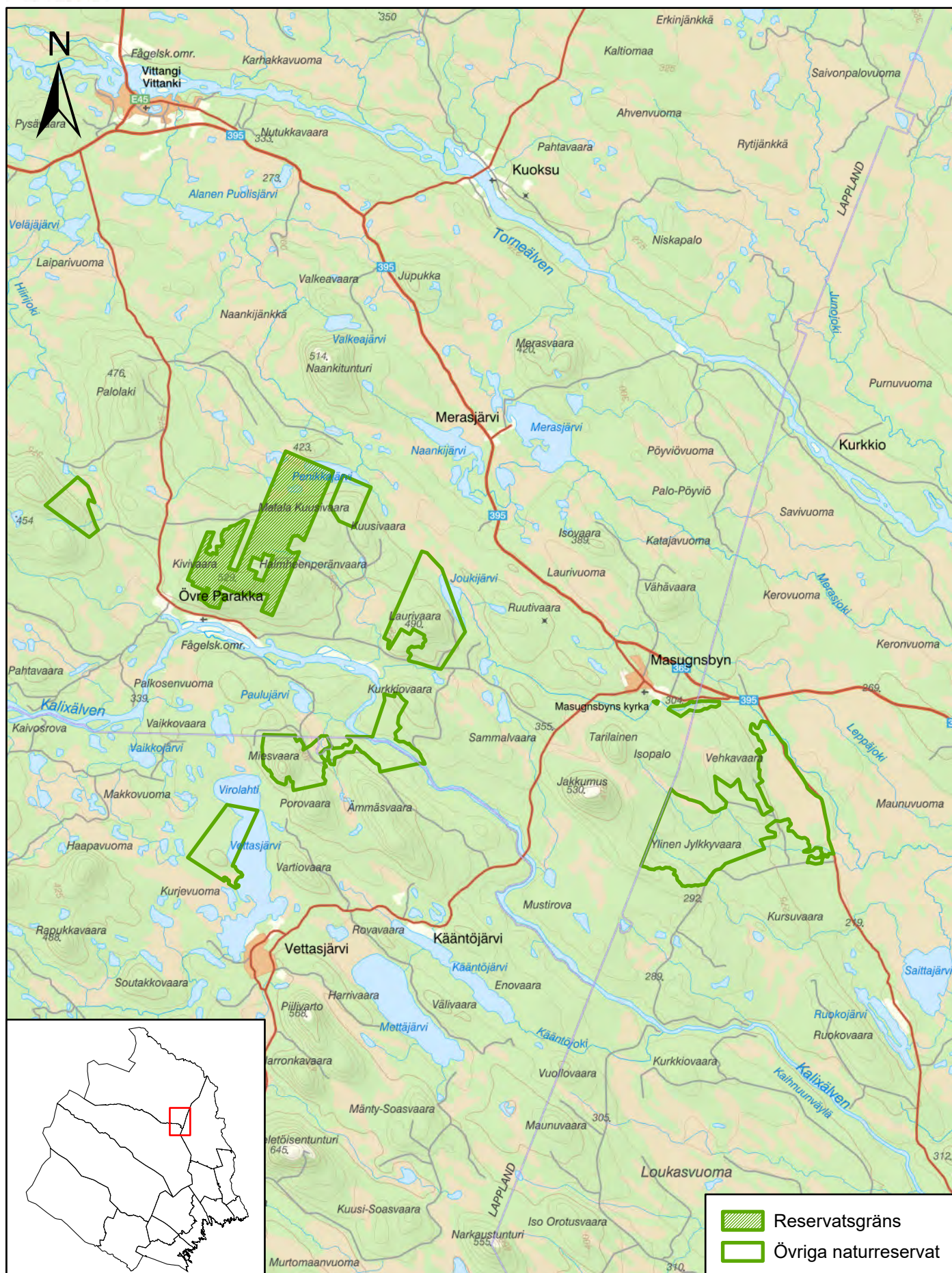
**Matala Kuusivaara naturreservat**

Kiruna kommun

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:200 000

0 4 8 16 km





Länsstyrelsen
Norrbotten

Diariennr 511-5109-2021

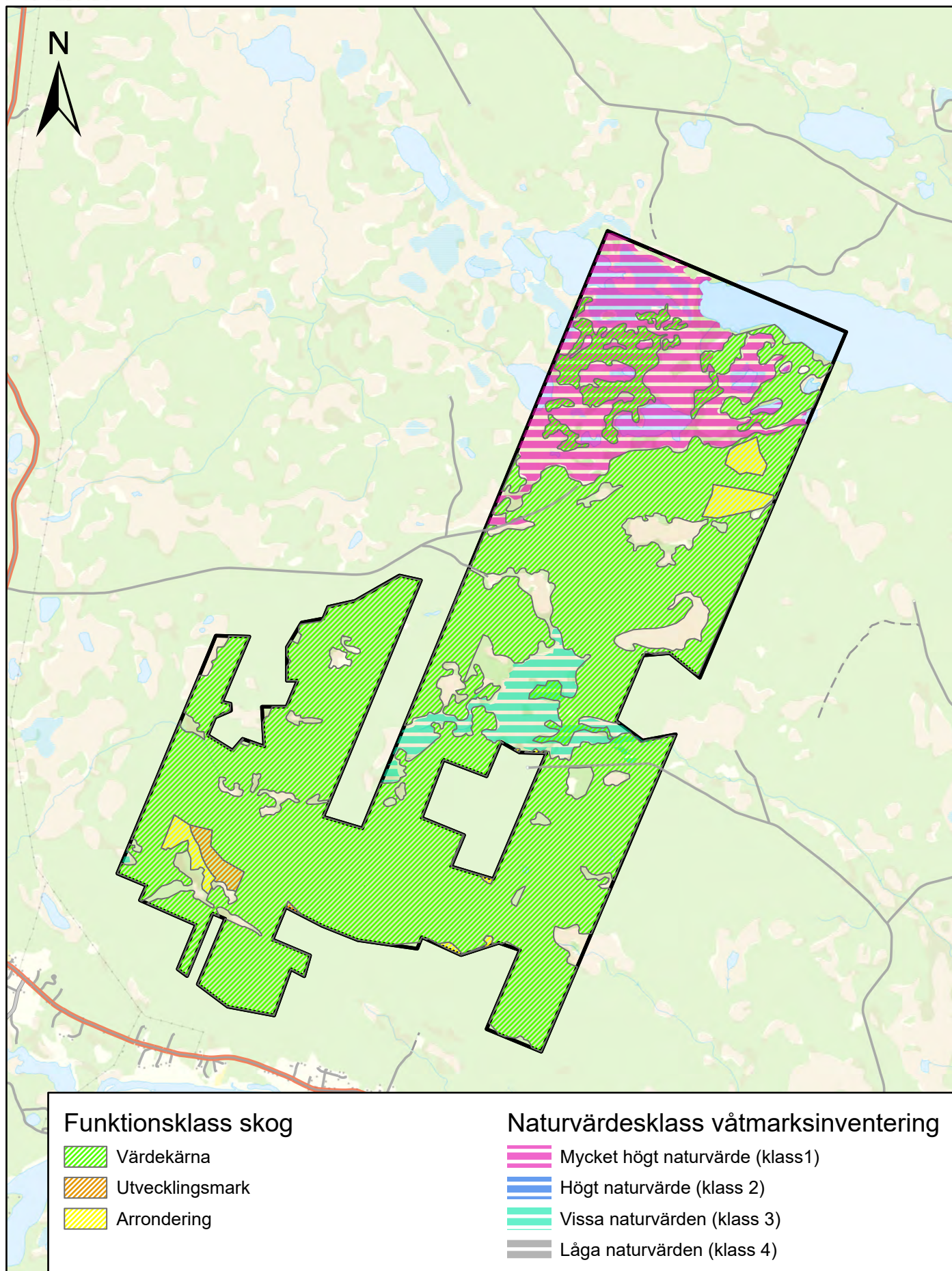
NVR ID 2051558

Bilaga B

Matala Kuusivaara naturreservat

Skogliga funktionsklasser och naturvärdesklasser våtmarksinventering

Skala: 1:40 000





Länsstyrelsen
Norrbotten

Diariennr 511-5109-2021

NVR ID 2051558

Bilaga C

Matala Kuusivaara naturreservat Skötselområden och anläggningar

Skala: 1:40 000

